

حسین خان طهرانی کیست؟

چندی پیش در بررسی یک آرشیو شخصی، صفحه های قابل توجهی مشاهده شد و مستندسازی گردید. از جمله صفحاتی که در این مجموعه دارای ویژگی های منحصر به فردی تلقی شد صفحه ای به قطر ۲۷ سانتیمتر و با لیبل عربی (قرمز رنگ با نوشته های طلایی) بیضافون (Baidaphon) بود که در فارسی به نام بدافون شناخته شده است. مشخصات دو روی این صفحه به شرح زیر مستندسازی گردید:

B 084929	حسین خان طهرانی	افشاری	عشقت آتش به
B 084948	حسین خان طهرانی	تصنیف	در بهار امر

با توجه به این که صفحه مورد بحث حاوی آوازی در مایه افشاری با مطلع « عشقت آتش به دل کس نزند تا دل ماست » و تصنیف افشاری معروف « در بهار امید » با شعر امیرجاهد با صدای هنرمندی ناشناس به نام حسین خان طهرانی و به همراهی ارکستری است که صدای قانون نیز در آن شنیده می شود، تدقیق هرچه بیشتر در آن ضرورت می یافت.

مشخصه های لیبل، اندازه قطر و شماره قالب دو روی این صفحه گویای آن است که:

۱- صفحه در بغداد پر شده است

۲- ضبط صفحه به صورت آکوستیک

صورت گرفته و محتملا دیرترین تاریخ متصور برای آن، سال ۱۹۲۷ میلادی یا ۱۳۰۶ شمسی باشد.

۳- فاصله شماره قالب دو روی صفحه احتمال ضبط آثار فارسی دیگری از این هنرمند را تقویت می کند.

دو اجرا از تصنیف «در بهار/امید» با صدای قمرالملوک وزیری در سال های ۱۳۰۵ شمسی (هیز ماسترز ویس، AX.344 به همراهی تار مرتضی خان) و ۱۳۰۶ شمسی (پولیفون، V 41342 به همراهی تار امیر ارسلانخان) وجود دارد که در آن زمان با استقبال مردمی قابل توجهی مواجه شده است.

به نظر می رسد اشتهار این اثر با صدای قمر زمینه ساز اجرای مجدد آن در خارج از کشور در فاصله زمانی کوتاهی شده باشد. حتی اگر احتمال بسیار ضعیف ضبط این اثر را در تاریخی قبل از اولین ضبط با صدای قمر در خاطر داشته باشیم، ناگزیر از اعتراف این حقیقت خواهیم شد که امیرجاهد، تمامی و مرتضی خان نی داود بخش اعظم توفیق و اشتهار خود را مدیون هنر بی رقیب قمر بوده اند.

نگارنده علیرغم مراجعه به منابع متعدد در تاریخ معاصر موسیقی ایران و مقالاتی چند درباره فعالیت کمپانی بیضافون در عراق و مصر، موفق به یافتن اطلاعات بیشتری در مورد حسین خان طهرانی نشده است و امید است با یافته های سایر اهل تحقیق و پژوهش داده های کافی از شرح حال، نقش هنری و دیسکوگرافی وی در دسترس قرار گیرد.

